

Otpis obveza – porezni i računovodstveni aspekt

Jadranka Knežević, mag. oec.

Poduzetnici u svojim financijskim izvješćima evidentiraju razne kratkoročne i dugoročne obveze, a čijim podmirenjem se iste više ne iskazuju. U praksi dolazi do prestanka priznavanja obveza u bilanci poduzetnika iz više razloga kao što su zastara, nemogućnosti podmirenja jer je dobavljač brisan iz sudskog registra ili otpusta duga. Detaljnije o provođenju otpisa obveza, te o računovodstvenom i poreznom aspektu, donosimo u nastavku ovog članka.

1. Uvod

HSFI 13. – Obveze propisuje računovodstveni postupak mjerenja, priznavanje prezentiranja i objavljivanja obveza. Za razliku od HSFI-a ni jedan MSFI zasebno ne uređuje samo obveze.

Ovaj HSFI u točkama 13.3., 13.4. i 13.5. definira obveze na način:

„Obveza je sadašnja obveza poduzetnika, proizašla iz prošlih događanja i za čije se podmirenje očekuje odljev resursa. Obveza je dužnost ili odgovornost da se postupi ili nešto izvrši na određeni način. Obveze proizlaze iz prošlih transakcija ili drugih prošlih poslovnih događanja.“

Obveze se klasificiraju kao kratkoročne i dugoročne.

Kratkoročna obveza je ona koja ispunjava **bilo koja od četiri kriterija**:

- očekuje se da će se podmiriti u redovnom tijeku poslovnog ciklusa,
- dospijeva za podmirenje u roku unutar dvanaest mjeseci poslije datuma bilance,
- primarno se drži radi trgovanja,
- poduzetnik nema bezuvjetno pravo odgađati podmirenje obveze za najmanje dvanaest mjeseci poslije datuma bilance.

U Standardu HSFI 13.17. kratkoročne i dugoročne obveze obuhvaćaju:

- Obveze prema dobavljačima
- Obveze prema zaposlenima
- Obveze za predujmove
- Tekuće porezne obveze
- Obveze u svezi financijskog najma
- Obveze u svezi zajednički kontrolirane djelatnosti
- Obveze u svezi zajedničke kontrolirane imovine
- Financijske obveze (obveze za kredite, zajmove i dužničke vrijednosne papire)
- Rezerviranja

- Nepredviđenu obvezu
- Ostale obveze.

Priznavanje obveze definira HSFI 13.18. na način:

„Obveza se priznaje kada je vjerojatno da će zbog podmirenja sadašnje obveze, doći do odljeva resursa iz poduzetnika i kada se iznos kojim će se ona podmiriti može pouzdano izmjeriti“.

Ako se navedeni kriterij u točki 13.18. Standarda ne ispunjava **obveza se prestaje priznavati**.

Obveza se prestaje priznavati ako je ona podmirena ili ako se vjerovnik odrekao svojih prava ili ih je izgubio.

Zakon o obveznim odnosima¹ (u nastavku teksta: ZOO) propisuje institut zastare u člancima 214. do 246. **Sa zastarom prestaje pravo zahtijevanja ispunjenja obveze**. U skladu sa ZOO kod kupoprodajnih odnosa **rok zastare je tri godine**. Obveze za koje je prošao rok zastare od tri godine i za koje je vjerovnik izgubio pravo zahtijevati ispunjenje obveze, mogu se otpisati i zatvoriti knjiženjem na Prihode od otpisa obveza (analitički konto 7644). Dužnik donosi Odluku o otpisu obveze, koju donosimo u nastavku ovog članka.

Pravilnik o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja² strukturira C. Dugoročne i D. Kratkoročne obveze kao skupine pasive na sljedeći način:

C	DUGOROČNE OBVEZE
1.	Obveze prema poduzetnicima unutar grupe
2.	Obveze za zajmove, depozite i slično poduzetnika unutar grupe
3.	Obveze prema društvima povezanim sudjelujućim interesom
4.	Obveze za zajmove, depozite i slično društava povezanih sudjelujućim interesom
5.	Obveze za zajmove, depozite i slično
6.	Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama

1 Nar. nov. br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22 i 155/23

2 Nar. nov. br. 107/2025

7.	Obveze za predujmove
8.	Obveze prema dobavljačima
9.	Obveze po vrijednosnim papirima
10.	Ostale dugoročne obveze
11.	Odgodena porezna obveza
D	KRATKOROČNE OBVEZE
1.	Obveze prema poduzetnicima unutar grupe
2.	Obveze za zajmove, depozite i slično poduzetnika unutar grupe
3.	Obveze prema društvima povezanim sudjelujućim interesom
4.	Obveze za zajmove, depozite i slično društava povezanih sudjelujućim interesom
5.	Obveze za zajmove, depozite i slično
6.	Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama
7.	Obveze za predujmove
8.	Obveze prema dobavljačima
9.	Obveze po vrijednosnim papirima
10.	Obveze prema zaposlenicima
11.	Obveze za poreze, doprinose i slična davanja
12.	Obveze s osnove udjela u rezultatu
13.	Obveze po osnovi dugotrajne imovine namijenjene prodaji
14.	Ostale kratkoročne obveze

Dugoročne obveze su sve one obveze čiji je rok dospijeca duži od godinu dana, odnosno 12 mjeseci od datuma bilance.

ističemo...

Kratkoročni dio dugoročnih obveza koje dospijevaju unutar 12 mjeseci od datuma bilance, potrebno je prenjeti na kratkoročne obveze.

One dugoročne obveze koje su evidentirane u stranim sredstvima plaćanja, odnosno devizama preračunavaju se po srednjem tečaju HNB-a na dan 31.12.2025. godine.

U kontnom planu RiPup-a dugoročne obveze se vode na skupini konta **98–Dugoročne obveze (Pozicija C)**.

HSFI 13–Obveze definira dugoročne obveze na način **da sve one obveze koje ne ispunjavaju uvjet za kratkoročne obveze su dugoročne.**

Tako Standard, HSFI 13.7. navodi sljedeće:

„Kratkoročna obveza je sadašnja obveza koja ispunjava bilo koji od sljedeća četiri kriterija:

- *očekuje se da će se podmiriti u redovnom tijeku poslovnog ciklusa,*
- *dospijeva za podmirenje u roku unutar dvanaest mjeseci poslije datuma bilance,*
- *primarno se drži radi trgovanja,*
- *poduzetnik nema bezuvjetno pravo odgađati podmirenje obveze za najmanje dvanaest mjeseci poslije datuma bilance“.*

Ako naprijed navedeni kriteriji nisu zadovoljeni, radi se o dugoročnim obvezama.

2. Računovodstveni aspekt otpisa obveza

U skladu s člankom 14. stavkom 2. Zakona o računovodstvu³ i člankom 66. stavkom 14. Općeg poreznog zakona⁴ poduzetnici, odnosno pravne osobe i fizičke osobe koje obavljaju gospodarsku djelatnost s ciljem ostvarivanja dobiti obvezni su obaviti popis imovine i obveza krajem svake poslovne godine. Osim godišnjeg popisa, poduzetnici su obvezni popisati imovinu i obveze i u drugim slučajevima, a posebno po nalogu poreznog tijela u postupku poreznog nadzora, pri promjenama cijena dobara ili poreznih stopa ako je to bitno za oporezivanje isporuka tih dobara, kod statusnih promjena i kod otvaranja postupka stečaja ili postupka likvidacije ili prestanka obavljanja djelatnosti (članak 66. stavak 15. Općeg poreznog zakona).

Dan popisa ne mora nužno biti, niti je u praksi zadnji dan poslovne godine–31. prosinca, no popisne komisije su dužne na temelju knjigovodstvenih evidencija promjene koje su nastale između dana popisa i 31. prosinca naknadno unijeti u popisne liste. Stoga je primjerice kod poduzetnika koji u svojoj registraciji imaju djelatnost trgovine, bolje odrediti datum popisa što bliže kraju poslovne godine.

Godišnji popis imovine i obveza obuhvaća i obveze za koje treba utvrditi je li ispunjava uvjete za priznavanje u bilanci poduzetnika. Obveza se priznaje kada je vjerojatno da će zbog podmirenja sadašnje obveze, doći do odljeva resursa iz poduzetnika i kada se iznos kojim će se ona podmiriti može pouzdano izmjeriti (HSFI 13.18.).

Također, temeljem godišnjeg popisa imovine treba utvrditi obveze za koje je nastupila zastara u skladu s odredbama ZOO. Ako je obveza zastarjela više se ne iskazuje u bilanci i otpisuje se i zatvara knjiženjem u korist Prihoda od otpisa obveza (analitički konto 7644).

Poduzetnik koji otpisuje obveze knjiženjem u korist prihoda, donosi Odluku o otpisu obveza koju donosimo u nastavku ovog članka:⁵

Primjer 1. – Odluka o otpisu obveza

Na temelju obveznog popisa obveza sukladno članku 14. stavku 2. Zakona o računovodstvu (Nar. nov. broj 85/24, 145/24) i članku 66. stavku 14. Općeg poreznog zakona (Nar. nov. broj 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 42/20, 114/22 i 152/24) direktor trgovačkog društva „Ana“, d.o.o., Maksimirska cesta 52, 10000 Zagreb (OIB 22134566877), na dan 31. prosinca 2025. donio je

ODLUKU O OTPISU OBVEZA

- 1) Popisom obveza utvrđena je zastarjela obveza u iznosu od 30.138,00 kuna, odnosno 4.000,00 eura (račun br. 256/1/1 od 1. siječnja 2022. godine) prema dobavljaču „Luna“, d.o.o., Varšavska ulica 11, 10.000 Zagreb (OIB 44255796421).
- 2) Ovom Odlukom utvrđuje se otpis zastarjele obveze prema dobavljaču „Luna“, d.o.o., Varšavska ulica 11, 10.000 Zagreb (OIB 44255796421).
- 3) Za utvrđeni otpis obveze voditelj računovodstva će provesti propisana knjiženja.

3 Nar. nov. br. 85/24, 145/24

4 Nar. nov. br. 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 42/20, 114/22 i 152/24

5 Odluke u nastavku preuzete su i prilagođene iz članka „Računovodstveni i porezni aspekti otpisa obveza“, autor: Milivoj Friganović, RiPup broj 11/2012, strana 23.

4) Ovoj Odluci priložene su popisne liste i pregled utvrđenih zastarjelih obveza.

Predsjednik popisne komisije Predsjednik uprave (direktor)

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Račun	Iznos	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
Otpis zastarjele obveze				
1	Obveze prema dobavljačima	2200	4.000,00	
	Prihodi od otpisa obveza	7644		4.000,00

3. Prijenos obveze prema članu društva u kapitalne rezerve

U skladu s člankom 406.a stavkom 1. Zakona o trgovačkim društvima⁶ u rezerve kapitala društvo unosi:

- dio uplaćenih iznosa za koje se izdaju poslovni udjeli koji prelazi nominalne iznose udjela,
- iznose dodatnih plaćanja članova društva radi stjecanja posebnih prava u društvu,
- iznose ostalih dodatnih plaćanja članova društvu kao npr. dodatnih činidbi,
- iznos za koji je pojednostavnjeno smanjen temeljni kapital da bi se sredstva unijela u rezerve kapitala.

Pretvaranje duga društva prema članu društva u kapitalne rezerve mogu se smatrati dodatnim činidbama kako je to naprijed navedeno.

U skladu s člankom 9. stavkom 2. Pravilnika o porezu na dobit⁷ ulaganja dioničara ili članova društva u neupisani kapital društva ne smatra se oporezivim prihodom pod uvjetima propisanim člankom 10. ovoga Pravilnika.

Članak 10. stavci 1. i 2. Pravilnika o porezu na dobit propisuje sljedeće:

„(1) Pod ulaganjem dioničara ili člana društva u neupisani kapital društva, poreznog obveznika, prema članku 9. stavak 2. ovoga Pravilnika, razumijeva se ulaganje u novcu, stvarima i pravima predanim društvu na raspolaganje u poslovne svrhe, a koja ne potječu od obavljanja djelatnosti društva. O ulaganju mora postojati društveni ugovor ili druga pisana isprava.

(2) Ako se ulaganje člana društva ili dioničara ne registrira kao povećanje temeljnoga kapitala, bitno je da ulaganje osigura status imovine društva. **Smatra se da je ulaganje steklo status imovine društva ako na temelju takova ulaganja ne postoji ni sadašnja ni buduća obveza društva, te da društvo imovinu posjeduje i s njom neograničeno raspolaze.** Neograničeno raspolaganje imovinom podrazumijeva da se na društvo prenosi pravo činjeničnog (faktičkog) vlasništva, odnosno pravo gospodarske pripadnosti dobra društvu, u smislu Općeg poreznog zakona.“

6 Nar. nov. br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23, 130/23 i 136/24

7 Nar. nov. br. 95/05, 133/07, 156/08, 146/09, 123/10, 137/11, 61/12, 146/12, 160/13, 12/14, 157/14, 137/15, 1/17, 2/18, 1/19, 1/20, 59/20, 1/21, 156/22, 156/23 i 16/25

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Račun	Iznos	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
Otpis obveze prijenosom u kapitalne rezerve				
1	Obveze za kratkoročne kredite	2020	16.000,00	
	Ulaganja u neupisani capital	911		16.000,00

4. Porezni aspekt otpisa obveza

Obveze koje se otpisuju jer su zastarjele ili ne postoji mogućnost podmirenja jer je dobavljač brisan iz sudskog registra ili se radi o otpustu duga, knjiže se u korist Prihoda od otpisa obveza (analitički konto 7644).

U skladu s člankom 5. stavkom 1. Zakona o porezu na dobit⁸ porezna osnovica je dobit koja se utvrđuje prema računovodstvenim propisima kao razlika prihoda i rashoda prije obračuna poreza na dobit, uvećana i umanjena prema odredbama ovoga Zakona. Prihod od otpisa obveza je oporezivi prihod koji se evidentira na poziciji Ukupni prihodi I.1. Obrascu PD. **Za iznos prihoda od otpisa obveze koji čini dio ukupnog prihoda ne umanjuje se osnovica za obračun poreza na dobit.**

Sa aspekta Zakona o porezu na dodanu vrijednost⁹ (u nastavku teksta: Zakon o PDV-u) obveznici PDV-a koji plaćaju PDV prema obavljenim isporukama, a koji su po ulaznim računima od dobavljača priznali pretporez, nisu u obvezi ispraviti pretporez prilikom knjiženja otpisa obveze od tog dobavljača. Međutim, ako to žele obveznici PDV-a koji plaćaju PDV prema obavljenim isporukama, mogu ispraviti pretporez. Dobavljač kod sebe može stornirati obvezu PDV-a na način kako to propisuje članak 33. stavak 7. i 8. Zakona o PDV-u:

„(7) U slučaju opoziva ili različitih vrsta popusta porezni obveznik koji je obavio isporuku može umanjiti poreznu osnovicu pod uvjetom da poreznog obveznika kojemu je isporučeno dobro ili obavljena usluga obavijesti o provedenom ispravku.

(8) Porezna osnovica za obavljenju isporuku može se umanjiti na način propisan stavkom 7. ovoga članka i u slučaju nemogućnosti naplate cijelog ili dijela dospjelih potraživanja koja nisu naplaćena dulje od jedne godine.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodanu vrijednost (Nar. nov. br. 114/23) koji je stupio na snagu 1. siječnja 2024. godine propisao je nova pravila za ispravak obveze PDV-a kod dobavljača i ispravka pretporeza kod kupca, na način da se više ne zahtjeva pisana obavijest dobavljača od strane kupca da je ispravio pretporez. Znači, u slučaju opoziva ili različitih vrsta popusta dovoljno je da dobavljač obavijesti kupca o provedenom ispravku.

Ako dospjela potraživanja nisu naplaćena dulje od jedne godine porezni obveznik može provesti umanjjenje porezne osnovice u roku od šest mjeseci od dana nastanka prava na umanjjenje ako su obavljene radnje pažnjom dobrog gospodarstvenika. Porezni obveznik mora imati dokaze da je poduzeo radnje u svrhu naplate dospjelog potraživanja, osobito da se za dospjela potraživanja vodi ovršni postupak ili su utužena na sudu ili je postignuta nagodba s dužnikom koji nije povezana osoba, ili da na drugi način dokaže da je zahtijevao naplatu potraživanja od svog kupca.

8 Nar. nov. br. 177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13, 143/14, 50/16, 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, 114/22 i 114/23

9 Nar. nov. br. 73/13, 148/13, 143/14, 115/16, 106/18, 121/19, 138/20, 39/22, 113/22, 33/23, 114/23, 35/24, 152/24, 52/25; Rješenje USRH 99/13, 153/13

